

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem
1.2 Kar	Bölcsészettudományi Kar
1.3 Intézet / Tanszék	Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszék
1.4 Szakterület	Nyelv és irodalom
1.5 Képzési szint	Alapképzés
1.6 Szak / Képesítés	Magyar nyelv és irodalom

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	LLM5024, Morfológia							
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	dr. Kádár Edit							
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve	dr. Zsemlyei Borbála							
2.4 Tanulmányi év	III	2.5 Félév	5	2.6 Az értékelés módja	vizsga	2.7 A tantárgy típusa	Tartalma szerint	Sz
							A tantárgy jellege (kötelező/választható/faktultatív)	KÖ

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	4	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium	2
3.4 A tantervben szereplő össz-óraszám	56	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium	28
A tanulmányi idő elosztása:					
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					42
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					22
Szemináriumok / házi feladatok, portfóliók, referátumok, esszék kidolgozása					52
Konzultáció					8
Vizsgák					2
Más tevékenységek.....					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama	126				
3.8 A félév össz-óraszama	182				
3.9 Kreditszám	7				

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	<ul style="list-style-type: none"> • LLM1024 – Fonetika, alkalmazott szövegtan • LLM4024 – Szintaxis I.
4.2 Kompetenciabeli	• 1. a megjelölt tárgyaknál felsorolt kompetenciákat

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	előadóterem, tábla, vetítő, laptop
5.2 A szeminárium lebonyolításának feltételei	a szemináriumok 30%-áról lehet hiányozni

6. Elsajátítandó kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<p>C3.1 A nyelvészeti alapfogalmak, szakterületek és módszerek, az anyanyelv szerkezetének és működésének szinkrón és diakrón szempontból való meghatározása és alkalmazása.</p> <p>C3.2 A mai nyelvi jelenségek ismerete és értelmezése. Az anyanyelv fő változásainak, valamint a normák és nyelvhasználatbeli különbségek ismerete.</p> <p>C3.2 Bármely szóbeli vagy írásbeli megnyilatkozás elemzése; az elméleti tudás gyakorlatba ültetése (az anyanyelv tanítása, a verbális kommunikáció megfigyelése és fejlesztése).</p> <p>C5.2 A morfológiai, szintaktikai, szemantikai, pragmatikai kategorizációk értelmezése, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozások elemzése nyelvészeti fogalmak használatával.</p>
Általános kompetenciák	CT2. Kapcsolatteremtés csoportban; interperszonális kommunikáció és szerepvállalás.

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	A morfológia tantárgy az alaktan három fő területének, a ragozásnak, a szóképzésnek és a szóösszetételnek a problémáit egyrészt (és hangsúlyosan) a mondattan és morfológia, másrészt a szótár és morfológia, és kisebb részben a fonológia és morfológia kapcsolatrendszerében ragadja meg. Célja elsősorban nem a megszokott taxonómiák újramondása, hanem épp e relációk révén a szóelemek „mirevalóságának” felfedeztetése.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzése	A morfológia és szófajtan előadás és szeminárium (a) a mondattani relációkból kiindulva tárgyalja a mondattan szempontjából releváns, de a morfológia szabályai által létrehozott/ létrehozható morfémakapcsolatokat; a szóalkotást, a képzett és összetett szavakat létrehozó morfológia szabályokat a szótár összefüggésében tárgyalja, ugyanakkor hangsúlyozza e folyamatok szintaktikai vonatkozásait is. (b) a morfológiával párhuzamosan a szófajtan kérdései is előkerülnek, a szóosztályok jellemzésében több (szintaktikai, szemantikai, morfológiai, kommunikációs-pragmatikai stb.) szempontot érvényesítve.

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Bevezető előadás: A féléves tananyagbeosztás, a felhasználandó/elolvasandó szakirodalom, valamint a követelmények (=a tantárgy teljesítésének feltételei) ismertetése; Nyelv és nyelvtan: az eseményleírásoktól a tárgyragig	Problémaközpontúság, frontális munka – dialogikus módszer tanári magyarázatokkal	
2. előadás: Elemkéslet. Morféma. Morfológia. A disztribúciós elemzés és korlátai. (J 22–27, 46–47, 51–54)		
3. előadás: Mit ír le a leíró morfológia? Beszédmű és beszédtevékenység. A szóelemekre bontás problémái. Egy- és többalakúság. Produktív szabályok és/vagy sémák? (J 43–46, 48–51)		
4. előadás: Tő és toldalék. Zárt és nyílt tőosztályok. A toldalékok (affixumok). Előhangzó, kötőhangzó, tövéghangzó? (J 34–36, 54–56, 68–71)		

5. előadás: Szótár és morfológia, szótár és nyelvtan. Toldalékomorféma-típusok. Inflexió és derivációs morféma. (J 27–30, 36–41)		
6. előadás: Sorrendi szabályok. Szótár és morfológia — szóalkotás I. Szóképzés és a képzők 1. (J 42, 170–179)		
7. előadás: Szótár és morfológia — szóalkotás II. Összetétel, összetett szavak. (J 188–195, 179–182)		
8. előadás: Szintaxis és morfológia 1. Alany és állítmány viszonya. A predikatív viszonyjelölők. Ikes igék mint állítmányok Az ige határozott tárgya. (J 78–90)		
9. előadás: Szintaxis és morfológia 2. Névszói és névszói-igei állítmányok. (J 91–93) Szintaxis és morfológia 3. A mondat igén jelölt kategóriái: igeidő, időjelek jelöletlenség. (J 93–96)		
10. előadás: Szintaxis és morfológia 4. Igemód, módjelek, jelöletlenség. Kötő-felszólító mód. (J 96–103)		
11. előadás: Szintaxis és morfológia 5. Feltételesmód-jeles igék. Idő és mód összefüggései. (J 103–111/129)		
12. előadás: Szintaxis és morfológia 6. Jelek és ragok a főnévi csoportban. (J 132–149)		
13. előadás: Szófajtan. Általános kérdések. A mai magyar nyelv szófaji rendszere. (J 204–215) Névmások. (J 230–247)		
14. előadás: Igenevek. (J 265–274)		
Bibliográfia		
Kötelező:		
J = Kádár Edit: <i>Alaktan és szófajtan</i> . Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2007. http://hunlang.lett.ubbcluj.ro/data/segedanyagok/Alaktan%20es%20szofajtan_jegyzet.pdf		
Segítő háttéranyag:		
Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i> . 1. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2017. 172–173, 215–243.		
Kádár Edit (szerk.): <i>Feladatbank anyanyelvi tanórák tervezéséhez az V–VIII. osztályban</i> . 2. kötet. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2018. 174–246, 247–256, 270–302.		
8.2 Szeminárium	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. szeminárium: A féléves tananyagbeosztás, a felhasználandó/elolvasandó szakirodalom, valamint a követelmények (=a tantárgy teljesítésének feltételei) ismertetése: bevezető beszélgetés	frontális bemutatás, egyéni munka, pármunka, csoportmunka	
2. szeminárium: A szóelemekre bontás: a disztribúciós módszer a gyakorlatban.		
3. szeminárium: Tövek. Tőtípusok. Minek alapján beszélünk tötípusokról? Milyen toldalékok előtti váltakozás számít? Jelentésstanilag elszigetelődött alakok: tóváltozat vagy új szó? A tötípusokkal kapcsolatos elemzési gyakorlatok. (J 51–68)		
4. szeminárium: Toldaléktípusok. (J 38–41, 177–179)		
5. szeminárium: A tárgy és határozó inflexiói. Az esetragok szerepe. Az esetragok osztálya. Az esetragság kritériumai. (J 150–163)		
6. szeminárium: Az ige és a főnév alakrendszeréhez kapcsolódó elemzési gyakorlatok.		
7. szeminárium: A szófaji felosztás problémái. A szófajiság “arcai”. A mai magyar nyelv szófaji rendszere. (J 209–219)		

8. szeminárium: Alapszófajok. 1. Főnév. Melléknév. Számnév. Fogalmuk, osztályaik, lexikális, morfológiai és szintaktikai jellemzők. Elemzési gyakorlatok (J 222–230)		
9. szeminárium: Elemzési gyakorlatok		
10. szeminárium: Alapszófajok 2. Határozószó. Ige. Aspektus és akcióminőség. Igenemek. (J 252–265)		
11. szeminárium: Elemzési gyakorlatok.		
12. szeminárium: Viszonyzó fogalma és fajtái. A segédige és egyéb segédszók. A segédigenevek. Névtutó. Kötőszó. Igekötő. Névelő. Partikula. Tagadósó. Mondatszók. Indulatszó. Módosítószó. Interakciós mondatzó. Hangutánzó mondatzó. (J 283–305)		
13. szeminárium: Elemzési gyakorlatok.		
14. szeminárium: A tárgyalt szófajok alakrendszeréhez tartozó elemzési gyakorlatok		
Bibliográfia J = Kádár Edit: <i>Alaktan és szófajtan</i> . Egyetemi Műhely Kiadó – Bolyai Társaság, Kolozsvár, 2007. http://hunlang.lett.ubbcluj.ro/data/segedanyagok/Alaktan%20es%20szofajtan_jegyzet.pdf		

9. A szakmai területek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvadásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával

Az ARACIS kritériumainak megfelelően, az intézet/a tanszék együttműködik a szakmai és a társadalmi-gazdasági szférák képviselőivel, különösképp a megyei tanfelügyelőségekkel.
--

10. Értékelés

A tevékenység típusa	10.1 Értékelési szempontok	10.2 Értékelési módok	10.3 Ennek aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	<ul style="list-style-type: none"> – a globális problémalátás, valamint a rendszeres (és rendszerbeli) összefüggések átlátásának képessége – az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága – következetes, logikus gondolkodásmód 	<ul style="list-style-type: none"> – írásbeli vizsga az előadás és a szemináriumok anyagából – féléves tevékenység (tanulócsoport tagjaként végzett feladatok vagy féléves egyéni feladat) 	<p>50%</p> <p>50%</p>
10.5 Szeminárium	<ul style="list-style-type: none"> – a tanult ismeretek alkalmazásának képessége – az elméleti és terminológiai ismeretek alapossága – következetes, logikus gondolkodásmód 		

<p>10.6 Minimális követelmények</p> <p>A fogalmak helyes használata, globális problémalátás, vitakészség, biztonságos alaktani elemzés, az elméleti háttér ismerete, a szakirodalom ismerete. Átmenő jegyet csak akkor lehet szerezni, ha a jegy mindkét komponenséből eléri a hallgató az ötöst. A féléves tevékenységre csak a szorgalmi időszakban lehet jegyet szerezni, a pót- és felszámoló vizsga időszakában csak a vizsga részjegy újbóli megszerzését lehet megpróbálni. A megszerzett részjegyek 4 vizsgaidőszakon át érvényesek (azaz pl. a 2025. téli rendes vizsgaidőszakban megszerzett részjegy érvényes az azévi pótvizsga, a nyári felszámolóvizsga és a 2026-os téli rendes vizsgaidőszakban). Ha ezalatt nem sikerül megszerezni a teljes jegyet, a részjegy elvész, és újra meg kell</p>
--

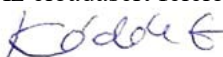

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITAT
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITY
TRADITIO ET EXCELLENTIA

Facultatea de Litere
Str. Horea nr. 3
400202, Cluj-Napoca
Tel: 0264 532238
Fax: 0264 432303
E-mail: lett@lett.ubbcluj.ro

szerezni.

A kitöltés időpontja 2024.09.10.	Az előadásért felelős tanár aláírása 	A szemináriumért felelős tanár aláírása
Az intézeti jóváhagyás időpontja	Az intézetvezető aláírása	
A dékáni jóváhagyás időpontja	A felelős dékánhelyettes aláírása	A kar pecsétje